

Sankthanstalen 2018

Netop i aften samles børn og voksne – unge og gamle - over hele landet for at fejre en god, gammel dansk tradition med at tænde bål (det gør vi så ikke her i aften på grund af brandfaren) og synge med på Holger Drachmanns smukke midsommervise: "Vi vil fred her til lands. Sankte Hans, Sankte Hans.." Mere dansk kan det ikke blive!

Og dog: Hvorfor hedder det egentlig "Sankte Hans"? Det gør det, fordi vi fejrer Johannes Døberens fødsel, som ifølge traditionen fandt sted i Palæstina seks måneder før Jesu fødsel, altså den 24. juni, som er Sankthansdag.

Ligesom juleaften er sankthansaften et levn fra den hedenske tid, hvor man fejrede såvel vinter- som sommersolhverv.

Lyset fra bålet blev af de kristne tolket som symbol på Johannes, der udpegede frelserens lys i en verden af mørke. De hedenske bål blev nu tændt med kirkens velsignelse og Sankthansdag blev gjort til en helligdag - lige indtil Struense i 1770 halverede antallet af helligdage.

Uden at drage paralleller til nutidens jule-, påske- og pinsefrokoster – ja, så fejrede man sankthans eller midsommer med fest, sang og druk. Forelskede kvinder plantede stiklinger af sankthansurt i stråtaget. Voksede planterne mod hinanden, så vidste de, at kærligheden var gengældt. Men kvinderne skulle passe på ikke at blive 'stukket af sankthansormen' i løbet af festlighederne – det blev man nemlig gravid af! På et tidspunkt kom det så vidt, at man forbød at blusse på sankthansaften, men det viste sig umuligt at håndhæve.

***

Skikken med afbrænding af hekse til sankthans er overraskende nok en ny og ikke dansk tradition, idet den første gang fandt sted i 1920'erne - bragt hertil af tyske værftsarbejdere i Kalundborg. Sådan gik det til, at man sender heksen til Bloksbjerg i Harzen og ikke ad Hekkenfeldt til – som er vulkanen Hekla på Island!

Vi må altså erkende, at denne såkaldt danske tradition lige som alt muligt andet, vi kalder dansk, engang i tidernes morgen er kommet hertil fra udlandet!

***

I 1500-tallet brændte man levende kvinder på bålet som hekse, hvis man mente, de var i besiddelse af overnaturlige og onde kræfter, som forårsagede misvækst på markerne og dårligt øl!

Man kan IKKE sige, at vi i dag lider af misvækst og dårligt øl – tværtimod har vi igennem de seneste generationer levet i materiel overflod. Og med al respekt, så er det som om, vi mennesker i øjeblikket gør alt, hvad vi kan for ikke blot at brænde bål, men at brænde hele kloden af!

***

En amerikansk videnskabsmand udtalte for nylig:

"Jeg troede engang, at de største miljømæssige problemer var klimaforandringer og økosystemers kollaps.

Jeg troede, at videnskaben i løbet af 30 år ville kunne løse disse problemer.

*Men jeg tog fejl. De største miljømæssige problemer er **grådighed, selviskhed og arrogance!***

Og for at håndtere disse, kræves der en spirituel og kulturel forandring.

Og vi videnskabsmænd ved ikke, hvordan man gør den slags!"

Jeg er ikke bleg for at anlægge det synspunkt, at heksen i vore dage er: OS SELV med vores alt for høje levestandard og overforbrug, som har uoverskuelige konsekvenser for klimaet her på jorden!

Vi er vidne til en voldsom forrykkelse af naturens egen balance, og vi ser passivt til, alt imens medierne løbende rapporterer om den ene naturkatastrofe efter den anden. Vi tænker, at 'nogen' snart må gribe ind og gøre noget, men indser IKKE, at denne 'nogen' - er os selv!

Men hvorfor give afkald på noget, når alle andre ikke gør? Kloden går ikke under, fordi jeg to gange om året flyver sydpå, dagligt spiser røde bøffer fra køer, som har græsset på den argentinske pampas og hvert forår og efterår udskifter hele garderoben for at være med på den sidste nye mode. Nej, det gør den kun, hvis alle andre også tænker og handler ligesom jeg – og hvorfor skulle de ikke gøre det?

Jeg taler ikke om nogle af os, der er samlet her i aften. Men vi kender alle sammen nogen, der ikke går så højt op i det med klimaet og CO2!

De tre allerstørste CO2-syndere er faktisk **flyvning, oksekød og tøj!**

En flyvetur København-New York retur udleder 3 tons CO2 pr. flysæde! 3 tons CO2 – er det meget? Det er det set i forhold til, at verdens lande med Parisaftalen har aftalt et maksimum på 2 tons CO2 pr. person om året, for at holde den globale opvarmning på under 2 grader Celsius - og dermed sikre, at klimaet ikke løber løbsk. I øjeblikket udleder hver dansker årligt 17 tons CO2!

Dette være sagt efter den varmeste forsommer nogensinde, hvor middeltemperaturen i har ligget på 4 grader over normalen! Og nogle steder på kloden hele 20 grader over normalen! (British Columbia i Canada)

Hvert kg oksekød, du spiser, betyder 45 kg CO2 i atmosfæren, mens et kg kartofler kun bidrager med 200 g CO2. Det er en klassiker at tage bilen hen til supermarkedet – dvs. Brugsen! - for at købe 1 kg økologisk oksekød og tænke, at nu har man gjort noget godt for miljøet!

Eksperter har regnet ud, at for indholdet af dit klædeskab, kunne du hvad angår CO2 starte bilen og køre hele jorden rundt!

***

I 2013 udkom bogen: "En mand der hedder Ove" (skrevet af den svenske forfatter Fredrik Backman). Mange af jer har sikkert læst bogen eller set filmen.

Bogen handler om Ove, der forsøger at kalde til orden i en verden fuld af kaos.

I 2016 udkom af samme forfatter bogen: "Ting, min søn skal vide om verden".

Et sted i bogen undskylder forfatteren på sine forældres vegne, at moderen røg og drak under hele sin graviditet, og at faderen lod børnene sidde i bilen uden at være spændt fast – for det var ikke farligt dengang! Eller rettere: Vi vidste det ikke!

Men nu ved vi det! Og derfor pådrager vi os et ansvar. I dag vil man kalde det uansvarlighed. Derfor er det vigtigt at kalde tingene ved navn.

***

I eventyrerne mister trolden sin magt, når man kender troldens navn - som i eventyret om Rumleskaft.

Jeg har kaldt tre hekse ved navn. Lad os sammen sende dem afsted til Bloksbjerg (med eller uden bål) og erstatte dem med nye værdier. Jeg foreslår: **Nøjsomhed, næstekærlighed og ydmyghed!**

Mange er meget bekymrede for, om USA vil overholde Parisaftalen. I stedet skulle man måske spørge: Vil JEG overholde klimaaftalen?

Det er det spørgsmål, jeg stiller mig selv og jer her i aften. Og ja, det KAN nytte, når vi alle påtager os vort ansvar.

Vi ejer ikke jorden – vi har den kun til låns af vore børn og børnebørn. Jeg ved godt, det er en floskel, men det er ikke desto mindre sandt! Vi har et ansvar over for alle kommende generationer.

***

Vi kender alle udtrykket 'at abe efter', men måske kender ikke alle historien om "den hundrede abe":

I en abekoloni på en isoleret ø i Det Japanske Hav begynder en enkelt abe pludselig en dag at vaske sine søde kartofler i vand, inden den putter dem i munden. Det er der ingen aber, der har gjort før!

I løbet af nogen tid, begynder andre aber også at vaske deres kartofler. Det overraskende er, at da abe nummer hundrede begynder at vaske sine kartofler, begynder ALLE aber i kolonien på én gang at vaske deres kartofler i vand!

Men ikke nok med det. På samme tid begynder aber – andre steder på kloden - også at vaske deres kartofler!

Vi har oplevet, hvordan vores rygevaner i løbet af forbløffende kort tid har ændret sig. På samme måde vil det ske med forbruget af flyrejser, oksekød og tøj.

Flere virksomheder og lande har fastsat datoer for, hvornår de vil være CO₂-neutrale. Det gælder f.eks. Pepsi, Google, New Zealand og Costa Rica.

I 2015 vedtog Bornholms Regionskommune en vision om et 100% CO₂-neutralt samfund i 2025!

Den hundrede abe!

Knud Strandby